

Een trein met vluchtelingen uit Hankau.

Revolutie in het Hemelsche Rijk.

De tegenwoordige toestand in China draagt geheel het ernstig karakter eener revolutie. De leiders zijn van oordeel, dat langs den geleidelijken weg van evolutie geen hervormingen meer mogelijk zijn en dan blijft nog slechts eene revolutie over.

De geheele beweging is in de eerste plaats tegen het heerschende vorstenhuis van de Mandchoes gericht en al de grieven tegen dat vorstenhuis laten zich samenvatten in deze eene uitdrukking: „dynastieke politiek”. De regering van China heeft niet het geluk der geregeerden, maar van de regeer-

ders op het oog. Partij trekkende van een burgeroorlog in China hebben de

Mandchoe-Tartaren in de 17de eeuw China aan hunne macht onderworpen. Zij waren echter slechts weinig talrijk. Nu nog is de verhouding aldus, dat ongeveer 400 miljoen

Chineezers overheerscht worden door 5 miljoen Mandchoes.

Het volk moest dus worden gedemoraliseerd, opdat de overwinnaars het blijvend zouden kunnen knechten. Alle ontwikkeling

werd dus kunstmatig tegengehouden. Het nieuwe werd vervolgd. Uitvindingen werden verboden. De conser-

Prins TSJOEN.

vatieve geest, die nu de Chineezzen kenmerkt is kunstmatig door de Mandchoes aangekweekt, evenals de haat der Chineezzen tegen vreemdelingen. China werd zooveel mogelijk afgesloten en de emigratie werd zelfs langen tijd verboden, opdat ook de aanraking met vreemdelingen geen ontwikkeling brengen zou en geen nieuwe denkbeelden. De boekerijen werden verbrand. Het onderwijs werd verwaarloosd, of in banen geleid van onvruchtbare Mandarijnen-geleerdheid en schoolsche pedanterie. Leger en vloot werden steeds zwak gehouden, uit vrees, dat zij anders gevaarlijk konden worden voor de regeering. Overal werd de vrijheid gedood, ofschoon de leer van Confucius zich slecht met het absolutisme verdraagt. Slechts in de talrijke geheime genootschappen vindt de Chinees bevrediging van zijne behoefte aan vrijheid en zelfstandigheid, die hij openlijk niet bevredigen kan. Door middel van eene slecht betaalde, maar diep bedorven Napoleontische bureaucratie, die van afpersing leeft en uit mannen bestaat, die hun ambten hebben gekocht, houdt de regeering het volk onder den duim en toen bij dat alles de lasten steeds hooger werden was eindelijk de maat vol.

De Chineezzen, die zeer begaafd zijn, willen niet langer achter blijven in den wedloop der volken. Even als Japan willen zij meê gaan tellen in de rij der beschaafde natiën. Zij willen niet langer, dat de vreemdelingen in hun land de baas spelen en zich van hun land toeëigenen, wat hun aanstaat. Rusland nam het Amoer-gebied; Japan Korea en Formosa; Frankrijk Tonkin; Engeland Thibet, Hongkong en tal van andere kustplaatsen; Duitschland nestelde zich in Kiao-Tchau en al die vernedering was gemakkelijk te voorkomen geweest, indien de militaire

krachten van China behoorlijk waren ontwikkeld. China begint zich te voelen. Het nationaal besef ontwaakt. Het begrip: „Vaderland” vindt ook bij de Chineezzen ingang en zij weten zeer goed, dat hun menschen-materiaal uitstekend is zoodat zij, even goed als andere landen, een sterk leger hebben kunnen, dat al het verlorene heroveren kan en alle nieuwe vernederingen voorkomen.

Reeds vroeger heeft de ontevredenheid zich in daden geuit. De geweldige Taiping-opstand, die in 1851 uitbrak en eerst met veel moeite en na een strijd van vele jaren, vooral door toedoen van Generaal Gordon, werd bedwongen was ook tegen de dynastie gericht. Langen tijd heeft die opstand uitwendig de krachten van China verlamd en vooral Engeland, Rusland en Frankrijk hebben daarvan misbruik gemaakt, maar toen was er nog geen sprake van een republiek. De opstandelingen hadden hun eigen tegen-keizer, maar nu schijnt vooral het voorbeeld van Noord-Amerika den opstandelingen voor oogen te staan. China bestaat uit een aantal half onafhankelijke Provinciën, elk onder een eigen onderkoning en nu willen zij eene confederatie, zoodat wij vroeger hadden onder de Unie van Utrecht. Elk dier provinciën moet een eigen parlement hebben en daarboven moet, evenals in Noord-Amerika, een Algemeen Centraal Unie-Parlement komen. Zegeviert dus de revolutie dan krijgen wij de Vereenigde Staten van China, zoodat wij nu ook reeds hebben de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

De leider der opstandelingen is geen krijgsman, maar een geleerde, Dr. Sun Yat Sen, die op het oogenblik in het buitenland vertoeft en door de in den vreemde vertoevende Chineezzen met groote geldsommen wordt gesteund. Zij, die hem kennen, schilderen hem

DR. SUN-YAT-SEN.

als een man van vele gaven, maar het feit alleen, dat hij een Oostersch volk, dat nooit geleerd heeft zich zelf te regeeren en altijd onder absolute vorsten heeft geleefd, geschikt acht voor den republikeinschen regeeringsvorm doet mij vreezen, dat hij meer kamergeleerde is dan practisch staatsman. Het zal nu met de Chineesche opstandelingen wel gaan als met de Hongaren in 1848. Omdat zij te veel vroegen leden zij de nederlaag. De Turken zijn veel verstandiger geweest. Zij hebben hun Sultan weggejaagd, maar de dynastie behouden en ook het leger in China wil wel hervormingen en invoering van de beperkte monarchie, maar geen republiek. Een toestand dus, zooals ook in Japan bestaat en waar de tegenwoordige regeering zich gehaast heeft de bakens te ver-

zetten, toen het getij verliep en zelf eene grondwet in te voeren, is het niet onmogelijk, dat zij daarmee ook het gevaar heeft bezworen.

De republiek kan in China slechts verdeeldheid brengen en dus nieuwe vernederingen van de zijde van het buitenland, terwijl in het algemeen ook de republikeinsche regeeringsvorm weinig geschikt is voor groote landen.

Toen de Romeinen een groot rijk hadden verkregen, moest de republiek plaats maken voor het keizerrijk en ook in Amerika wordt het centraal gezag steeds meer versterkt. De groote vrees der opstandelingen is angst voor tusschenkomst van andere mogendheden en daar die vooral van de zeezijde zal kunnen komen en Engeland die dan zal kunnen beletten, is het vooral hun vraag, wat Engeland doen

zal. Blijft Engeland neutraal dan meenen zij het met de Mandschoe-regeering wel te kunnen klaar spelen. Vooral nu het hun gelukt is belangrijke arsenalen te veroveren en daardoor in het gebrek aan wapenen te voorzien. De opstand omvat nu reeds drie provinciën, met ongeveer 125 millioen inwoners, maar eene dynastie, die reeds eeuwen op den troon zit, wordt niet zoo licht verdreven.

Ook Engeland heeft zich nooit kunnen bevrijden van het Normandische juk, evenmin als Gallië van het Franckische.

Voor Europa is het de vraag, wat het zoogenaamde gele gevaar zal vergrooten: de triomf der opstandelingen of hun nederlaag, maar velen noemen dat gevaar ook nu reeds denkbeeldig. De Duitsche keizer streed dus tegen

windmolens, toen hij op dat gevaar de aandacht vestigde. China is overal door woestijnen en hooge bergketenen omgeven. Daar binnen vindt het zijne natuurlijke grenzen, die het niet strafeloos kan overschrijden. Die woestijnen en bergen beschermen China voor invallen van buiten, maar beletten het ook uit te vallen. Ter zee is China bovendien zeer kwetsbaar, daar bijna alle groote steden van China van uit zee te bereiken zijn en ter zee zal Europa, desnoods met Noord-Amerika vereenigd altijd sterk genoeg zijn om China in bedwang te houden. Het gele gevaar bestaat dus in zooverre, dat China terug kan nemen, wat het door onrechtvaardige veroveringen van anderen verloren, maar niet dat het zelf nieuwe veroveringen van eenig belang maken zal. Rusland dekt Europa als een bufferstaat van voldoende sterkte en Engelsch-Indië wordt beschermd door de natuur. De Chineezzen zijn ook van nature eerder een vredelievend dan een oorlogszuchtig volk en de leider der opstandelingen beweert thans, niet zonder grond, dat juist een krachtig China dat de vreemde mogendheden kan dwingen hun handen thuis te houden, een waarborg is voor den vrede. Nu strijden de mogendheden om den buit. De zieke man in het Oosten (China) is nu evengoed een twistappel en een bron van oorlogsgevaar als de zieke man in het Westen (Turkije), maar wordt de zieke man gezond, dan valt er geen buit meer te verdeelen.

De haat der Chineezzen tegen vreemdelingen is niet in elk opzicht redelijk, maar wel begrijpelijk. De vreemdelingen hebben het er naar gemaakt. Steeds hebben zij in China schandelijk huisgehouden. De Franschen, die onder Cousin de Montauban, in vereeniging met de

YUAN-SCHI-KAI.

Engelschen, China binnen drongen, hebben het beroemde Zomerpaleis der Chineesche keizers geplunderd en vernield. De Chineesche koelies zijn door de vreemdelingen bijna overal slecht ontvangen. De Engelschen dwongen China met geweld van wapenen den invoer van opium toe te staan en bijna overal ziet de Chinees deelen van zijn land door vreemdelingen bezet of geëxploiteerd. Daarbij komt een ongeloofelijke trots. De vreemdeling is voor den Chinees altijd nog de barbaar. Zijn wapenen willen zij wel overnemen, maar verder achtten zij zich in elk opzicht ver boven hen verheven. Vroeger zijn de Chineezzen altijd in aanraking geweest met volken, die in beschaving lager stonden dan zij en zelfs de Mandchoes hebben zij voor een goed deel weten te verchineezzen, zooals eenmaal het overwonnen Griekenland de Ro-